

Danmarks største ammonit!

- fund fra Strandegaards Dyrehave

Jesper Milàn^{1,2}, Finn Surlyk² og Stefan Piasecki²; ¹Geomuseum Faxe/Østsjælland Museum, Østervej 2, 4640 Faxe; ²Institut for Geografi og Geologi, Københavns Universitet, Øster Voldgade 10, 1350 København K.

Det er ikke hver dag, man bliver så glædeligt overrasket, når en lokalperson ringer til museet og siger, at de har fundet et fantastisk stort fossil, men dette tilfælde var virkelig en af undtagelserne. Fossilet, det drejer sig om, blev fundet i foråret 2010 af Bodil Egede på stranden ved Strandegaards Dyrehave lige syd for Faxe Ladeplads. Det viste sig at være et stykke af den største ammonit, der endnu er fundet i Danmark.

Det fundne stykke måler 36 x 21 cm og stammer fra en ammonit, der i hel stand har været mindst 60 cm i diameter, og sandsynligvis har den været endnu større da det ikke er den yderste del af skallen med det store beboelseskammer, der er fundet.

Tidligere fund af kæmpeammonit

I maj 2010 blev et mindre stykke af samme type ammonit fundet af Johnny Rasmussen fra Litorina, Geologisk Forening Køge, på stranden ved Bøgeskoven nord for Stevns Klint. Det andet stykke er 24 cm langt

De to stykker af kæmpeammonitterne lagt op ved siden af hinanden. I hel stand har skallen været mindst 60 cm i diameter. (Foto: Jesper Milàn)

og har samme skaltykkelse som det store stykke. Ved første øjekast så det næsten ud som om, at de to stykker kunne være dele af det samme fossil, men når de blev lagt op mod hinanden, passede de ikke sammen. Desuden ville det være ret usandsynligt at finde to stykker af det samme fossil på stranden cirka 30 km fra hinanden (afstanden mellem Dyrehaven og Faxe Ladeplads).

Ammonitten er udfyldt af en grågrønlig, glaukonitholdig, grov kalksten, der tydeligvis er meget forskellig fra skrivedridet fra den nærliggende Stevns Klint, så

det kan ikke dreje sig om en ammonit, der stammer derfra. Derfor må fossilerne være transporteret hertil under istiden fra et sted i Østersøområdet.

Bestemmelse af ammonitten

For at bestemme ammonittens oprindelse nærmere blev en lille prøve forsigtigt udtaget fra bunden af det store eksemplar. Denne prøve blev knust og undersøgt for mikroskopiske fossiler, der forhåbentligt kunne give en datering og en idé om, hvilken geologisk formation ammonitten stammede fra samt dens geologiske alder.

RGS90

RGS 90 A/S | Selinevej 4 | 2300 København S | Tlf.: 32 48 90 90 | E-mail: rgs90@dsvm.dk

- Rensning af forurenede jord
- Kartering af jord
- Håndtering af overskudsjord
- Genanvendelse af bygge- og anlægsaffald
- Genanvendelse af slagger

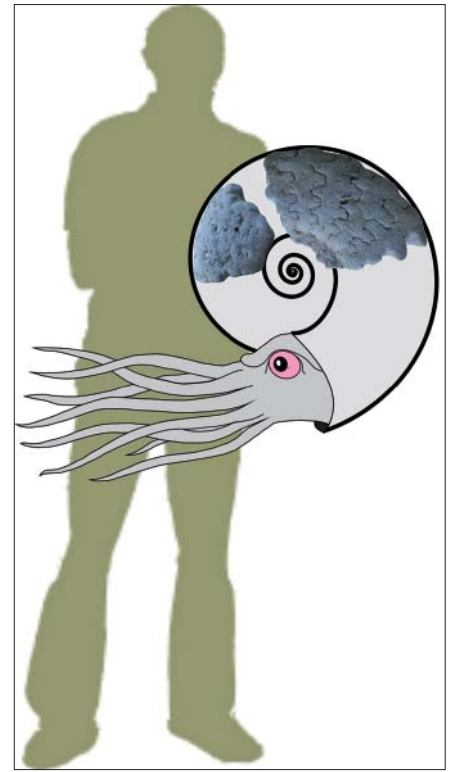
en del af **DSV Miljø** koncernen

Det viste sig, at de organiske mikrofosser hovedsagligt var af terrestrisk oprindelse og bestod af små plantefragmenter samt sporer og pollen. Indholdet af mikroskopiske, marine alger i bjergarten tyder på, at aflejningsmiljøet var marginalt marint, og indholdet af dinoflagellater tyder på en alder fra sidste del af Kridttiden (Campanien – begyndelsen af Maastrichtien), for omkring 83-69 millioner år siden. En bjergart af denne litologi og alder er ikke blot et sted på landjorden på Bornholm eller i Skåne, så ammonitterne må stamme fra bjergarter, der er blevet blottede på bunden af Østersøen, og som siden er blevet skrabet fri under istiden og aflejret på Stevns-halvøen.

De mange forskellige arter af ammonitter kendes fra hinanden ved hjælp af udviklede mønstre, som skillevæggene mellem deres kamre danner, de såkaldte suturlinier. Men desværre er begge de fundne stykker af kæmpeammonitten så slidte, at alle de diagnostiske detaljer er væk. De kan derfor end ikke bestemmes til familieniveau. Ud fra formen og de

tilbageværende suturlinier er det dog sandsynligvis en pachydiscid ammonit. Da man hverken kan bestemme lokaliteten, den stammer fra, eller hvilken slags ammonit der er tale om, har den ikke den store videnskabelige værdi. Men da især det store stykke er et meget spektakulært fund, er det blevet erklæret for Danekræ (DK-647) på grund af dets udstillingsmæssige værdi. De to stykker kæmpeammonitter vil kunne ses på Geomuseum Faxe, hvor de er udstillede hen over vinteren. ■

Rekonstruktionen af hvor stor ammonitten kan have været i levende live med silhuetten af et menneske som skala. (Grafik: Jesper Milàn)

■ Debat

Fossiler er rester af døde dyr - bliver GeologiskNyt det næste “missing link”?

Af Hans-Henrik Meyer, projektleder og fossilformidler ved GeoCenter Møns Klint, guide ved GeoMuseum Faxe og formand for Sydsjællands Amatørgeologiske Forening.

Det var med forundring, jeg hørte rygter om, at GeologiskNyts dage snart var talte. Først mistede vi Varv, og nu er sparerunden kommet til GeologiskNyt. Selvfølgelig har vi – indtil videre – geoviden, som dog arbejder med et helt andet koncept og en anden målgruppe end de to førstnævnte blade.

GeologiskNyt har ud over den formaliserede målsætning også forstået at løfte forståelsen, samarbejdet og interessen mellem landets

geologer, museer, institutioner og amatørgeologer på forbilledlig vis.

Bladet har med redaktionens bredt favnende interessefelt formået at skabe et forum, hvor netop amatørgeologerne, som rent faktisk er dem, der – bogstaveligt talt – har fingrene nede i geologien, kommer til orde.

Samtidig har en række geologer formidlet de seneste forskningsresultater til en interesseret læserskare, som nødtigt ville være foruden denne mulighed.

Det må være muligt at bevare et fælles fagligt blad med dansk geologi som hovedtema!

Vi er mange blandt de danske stenklubber, geologiske museer og formidlingscentre m.m., der har talt sammen om, hvordan det ville være muligt at bevare GeologiskNyt enten i fornyet udgave eller i et bredere samarbejde mellem de implicerede interessegrupper.

Det er tydeligt at mærke, at der eksisterer en meget stor opbakning bag tanken om at bevare GeologiskNyt, og mange har tilkendegivet, at de gerne vil spille en aktiv rolle for at bevare bladet.

Flere har luftet ideen om også at gøre bladet til en blanding af formidling for både geologer og amatørgeologer, foreninger, museer, institutioner, formidlingscentre, universiteter, seminarier, skoler, industrien og firmaer med arbejdsfelt eller interesse inden for geologien.

Hvis beslutningstagerne bag nedlæggelsen af GeologiskNyt er villige til at se på bladets fremtid i et brede perspektiv og samtidig villige til at gøre en helhjertet indsats for at redde bladet, så anbefaler jeg at trække på en bredsidet opbakning blandt bladets abonnenter.

Vi stiller gerne op! ■